

Iskate vsak dan razen nedelj in praznikov. — Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR XII.

Cena lista je \$5.00

Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

V KRALJESTVU PREGOV- NISKIN KRALJEV SE GODE NE- GOVENE, ZLOČINSKE STVARI

Kompanijski stražniki mečejo bombe, povzročajoče smrt, med ženo in otroke. — Konstablarski, ki je hotel aretirati pobojnika, pretepen.

Coalport, Pa. — Vesti, ki prihajajo iz pašalika Irvona Coal & Coke kompanije in Cambria Smokeless Coal kompanije, so tako grozne, kakor da se Coalport nahaja v pašaliku kakotnega azijskega satrapa in ne v Pennsylvaniji.

Sto rudarskih žen je patroliralo pred udomom premogovnika Irvona Coal & Coke kompanije, ko se je nanje vrgla topla najetih kompanijskih pobojnikov. Žene in otroci so stopali v ređu in vladal je mir. Tako izjavlja mestni konstablarski Keith. Naenkrat je pa eden izmed pobojnikov zavijtel roko in vrgel v loku plinako bombo, ki povzročila smrt. Bomba je zadela konstablarske avto. Ženske so omedele, otroci so se davili in

Stavka kinematografskih operatorjev odložena

Ravnatelj kinogledališč so zadnji trenotek prišli s kompromisnim predlogom. — Pogajanja se vladet tega nadaljujejo.

Washington, D. C. — Stavka kinematografskih operatorjev je imela pričetki dne 1. septembra t. l. Sedaj je stavka odložena zaradi nadaljnjih pogajanj z društvom ravnateljev kinogledališč. Unija zahteva deset dolarjev povznanja mezde na teden. Po tej zahtevi bi bila maksimalna mezda 75 dolarjev na teden mesto zdajšnjih pet in šestdeset. Ravnatelji so v zadnjem trenotku ponudili dva dolarja in pol več. Niso se pa izrekli za šesturni delavnik. To bi pomenilo, da bi morali biti najeti za vsako celico po štirje operatorji. Po sedanji pogodbi so operatorji prosi vsako tretjo nedeljo in vsak drugi dan pa imajo dolg delavnik.

Za stavkokeze so oglašali do dne 30. avgusta. Na to so ravnatelji izjavili, da so dobili toliko ponudb, da bi bili lahko pričeli s stavkokezi, ako bi pričela stavka?

Nekateri operatorji zaslužijo komaj po \$37 na teden. Povprečni zaslužek je \$40 do \$50 na teden.

Leopold in Loeb ne bosta pomiloščena, pravi sodnik Caverly.

Chicago. — Sodnik Caverly, ki je sodil pred dvema letoma mlada morilca Robert Franka, je sročil odgovoril na Claubaugovo opozoritev, da se bosta Leopold in Loeb že v par letih nahajala na prostem pomiloščena. Sodnik se je razgovarjal o tem vprašanju na široko in je dejal, da ni nikake možnosti, da bi se pokusilo pomilostiti omenjena dva morilca, ki sta umorila mladega 14-letnega Franka iz same "radovednosti". Ta dva perverzna zločince, pravi Caverly, sta bila sojena in obojena na postaji, ki ne dovoljuje nikake pravice za pomilostitve, predno ne prestaneta morilca kazni za gotovo dobo, in ako je njih obnašanje v tem času pahljavno.

Sodnik je tudi rekel, "da ni govora o kakem pomilostitvi, dokler omenjena dva ne odsejda ene tretjine njih kazni. Torej bi omenjena dva imela prositi za pomilostitve šele čez 33 let. Medtem pa večina nas ne bo takrat več tu in cela stvar se bo mogoče do tedaj toliko premenila, da se bo gledalo nanjo z drugačnega stališča."

Strajk stavbinskih delavcev v Chicagu

Zagovorniki in podporniki Landisovega odloka delajo zgažo. — Unijski delavci ne bodo odnehali.

Chicago, Ill. — Zagovorniki in podporniki Landisovega odloka delajo še vedno zgažo v stavbinski industriji, dasi nimajo nobene opore. Centralni svet čikaških stavbinskih delavcev je odredil, da se ustavi delo na Joy Mortonovem poslopju. To je že tretje večje poslopje, na katerem je bilo delo ustavljeno zadnje tedne. Nekateri stavbinski podjetniki še vedno plačujejo in najemajo delavce po Landisovem odloku.

Stavbinski delavci so postali odločni in pripravljeni so odrediti stavko na vseh poslopih, katere građe stavbinski podjetniki, ki plačujejo delavce po Landisovem odloku. Centralni svet stavbinskih delavcev zahteva, da podjetniki povpišajo samo unijske delavce pri gradnji hiš in poslopih.

Ruska unijeka delegacija ne sme v Anglijo

Baldwinova vlada zabranila vstop Tomskiju in drugim zastopnikom ruskih delavskih unij, ki so imeli posejiti kongres angleških unij.

London, 3. sept. — Minister za potranje zadeve je včeraj naznanil, da ruska delavska delegacija, katero vodi Tomskij, predsednik moskovske internacionale, ne sme iti v Anglijo. Tomskijeva delegacija je na potu na zborovanje Kongresa angleških delavskih strokovnih unij, ki se odpravi prihodnji ponedeljek v Bournemouthu.

Ta sklep Baldwinove vlade je bil velik nejevolje v angleških delavskih krogih in protestna akcija je zagotovljena. Ruski delegatje so prihajali kot gostje. Vlada se je s tem maščevala nad Rusi, ki finančno podpirajo angleške rudarje, ki so na strajku že štiri mesece.

NAROČNIKOM.

V ponedeljek 6. septembra je postavljen praznik, Labor Day, zato Prosveta ne izide.

POLITIČNI DIRINDAJ NA VZHODU

V terek se v državi New Hampshire primarne volitve. — Senator Moses ima protikandidata. — Obtožbe živigajo smintje.

Manchester, N. H. — V terek bodo v tej državi primarne volitve. Najhujši boj divja v republikanski stranki. Za ponovno senatorsko kandidaturu se poganja senator George H. Moses, ki je seveda pripadnik stare garde v republikanski stranki. Njegov protikandidat je Robert Perkins, ki je bil nekoč bulmusovec. Slednji je bil sicer rojen v Chicagu, a on živi izza detinskih let na farmi svoje matere v Peterboroughu, N. H.

Perkins ima na svoji strani ženske, kajti Moses je glasoval proti ženski volilni pravici, in žene v New Hampshire ne morejo posabiti tega njegovega reakcionarnega čina. Perkinsova žena, ki so darovali v Mosesov kompanijski sklad. Moses ne molči in vrača šilo za ogrinjlo. Ta kompanija ima tudi svojo humoristično stran. Mosesovi podporniki nosijo gumba z napisom "Neprični delavci za Mosesa." Za delavce bo vseeno, kdo dobi nominacijo: Moses ali Perkins. Oba sta podporniki sedanjega načina blagovne produkcije in distribucije. Nobeden ni nevaren kapitalizmu in noben izmed njih ni za odpravo mezdne sužnosti.

Rudarji v Angliji neboje kapitalirati

Delegatje stavkujočih rudarjev so pooblastili voditelje, da se smejo pogajati le na podlagi splošne pogodbe.

London, 3. sept. — Delegatje stavkujočih rudarjev so imeli včeraj konferenco, na kateri so zaključili, da rudarji končajo stavko le na temelju splošne pogodbe, ki mora veljati za vse distrikte enako. Ekskutiva je pooblašena, da se pogaja za mir na tej podlagi. Delegatje, ki so glasovali proti, zastopajo pa 225.000.

Resolucija ne omenja pridržkov glede mezde in delovnika. Sklep rudarjev je v konfliktu z zahtevami lastnikov jam. Zadnji še vedno zahtevajo, da za vsak distrikt velja posebna pogodba. Ekskutiva rudarjev bo zdaj informirala vlado, da je pripravljena na nova pogajanja z lastniki premogovnikov.

OMNIBUS ZAVOZIL PREK NASIPA.

Sreča je bila, da ni bil nihče poškodovan.

Ottava, Ill. — Noč je bila zlo temna, ko je vozil motorni omnibus iz Dawenporta v Chicagu. V njem je bilo pet in dvajset potnikov. Nepričakovano je omnibus zavil s ceste po nasipni izdol in se ustavil v turšičnem polju. Poškodovan ni bil nihče. Naip je visok 25 čevljev.

Debatna sprejetja Amerike v svetovno sodišče.

Zeneva, 3. sept. — Zastopniki držav, katere pripadajo mednarodnemu sodišču in ligi narodov, razpravljajo te dni o pridržkih, katere je ameriški senat sprejel kot pogoje za vstop Združenih držav v sodišče. Vseh pridržkov je pet. Stiri so že odobrili. Vse kaže, da bodo zastopniki sprejeli vse pridržke, ker bi radi dobili Ameriko v mednarodno sodišče za vsako ceno.

Grčija je dobila demokratično ustavo

Kondilis je uveljavil republikansko ustavo, ki je bila sprejeta po padcu monarhije in katero je Pangalos vrgel v koš.

Atene, 3. sept. — Vlada generala Kondilisa je včeraj uveljavila republikansko ustavo, katero je bila sprejeta ustavodajna skupščina pred več kot enim letom in katero je potem diktator Pangalos položil na polico. S to ustavo postaja Grčija demokratična republika, kolikor se tiče temeljnega zakona. Ustava daje Grkom proporcijni volilni sistem, kateremu nasprotujejo celo takozvani naprednjaki. Skupina liberalcev, katero je nekoč vodil Venizelos in ki je zdaj pod vodstvom Kafandarisa, je včeraj priredila protestne demonstracije v Atenah. Liberalci so vpili na ulicah: "Dol s proporcijnim zastopstvom!" Nato je Kondilis v posebni poslanici na ljudstvo o stro obžigal "satanske mahinacije" Kafandarisa.

Kondilisovala vlada je odpravila vse diktatorske naredbe prejšnjega režima. Budget je reformiran, tlačilni zakoni so razveljavljeni in nove provinčne vlade so zopet odvljene. Volitve nove zbornice se vrše 24. oktobra. Nov parlament bo par tednov funkcioniral kot ustavodajna skupščina, da ratificira in deloma amandira novo ustavo.

Bivši diktator Pangalos ne bo procesiran, dokler tega ne sklepa parlament. Kondilis hoče, da se vse izvrši parlamentarnim potom, dasi njegovi pristaši pritiskajo, naj takoj postavi Pangalosa pred sodišče.

20,000 nesreč v prvih šestih mesecih.

Cleveland, (F. P.) — Clevelandski varnostni odbor, ki je priključen clevelandski trgovski zbornici, poroča, da je bilo manj kot 20,000 nesreč v raznih industrijah v mestu Clevelandu, in to v prvih šestih mesecih tekočega leta. Od teh je bilo 80 smrtonosnih. Šadi tega je bilo zgubljenih 927,781 dni kot posledica ponesreč ter \$1,325,376.34 v plačah. Ta odbor poroča, da je bilo skupne grube na zaslužku v raznih industrijah za omenjeni čas nad \$6,000,000.

ALI ARGENTINIJA PRIPOZNA UNIO SOVJETSKIH REPUBLIK?

Čujejo se glasovi o priznanju. — Argentinsko časopisje je naklonjeno priznanju. — Argentinijski zdaj išče nasvete v Washingtonu.

Washington, D. C. — Argentinijski časopisje je naklonjeno priznanju Sovjetske unije socialističnih republik. Taka vest prihaja iz virov ameriško-latinskih diplomatskih krogov. Časopisje v Buenos Airesu komentira ugodno poročila o pogajanjih z Moskvo, odkar ima Argentina odvečno zalogo živalskih kož in drugih produktov, ki jih Rusija kupuje v Urugvaj. Ta dežela je namreč priznala sovjetsko Rusijo.

EKSEKUCIJA PRICE ZA SACCA IN VANZETTILJA ODLOŽENA.

Boston, Mass. — Na priporočilo gubernerja Fullerja je ekskutivni svet odložil eksekucijo Celestino F. Madeirosa, ki se je imela izvršiti v tedno, pričeni z dnem 5. septembra, do dne 27. oktobra, da se Madeiros lahko zasliši kot priča na sodišču. Madeiros je v ječi napravil izpoved, da je izvršil v Brain-treeju v družbi notoričnih roparjev roparski umor in da sta Sacco in Vanzetti nedolžna.

Mehiški klerikalci se veselejo sanjajo o ameriški pomoči

Voditelji hierarhije zdaj priznavajo, da so poraženi kar se tiče boja z vlado in zbornico. Pomoči v Mehiki ne pričakujejo več, poskušali pa bodo še s hujsakajočo propagando v Združenih državah. Skofje napadajo Callesovo poslanico.

Mexico City, 3. sept. — Katoški episkopat je včeraj objavil novo izjavo, katere je indirektno priznanje, da je zmaga v doseganem konfliktu na strani vlade, obenem pa škofje izražajo novo upanje, da prejalisej pride pomoč iz Združenih držav. Skofje so pokazali v novi izjavi, da jim gre precej trda in v skrajnem desperatstvu izživajo vlado na draistično akcijo v nadi, da bodo mogli v inozemstvu, posebno v Združenih državah, igrati uspešno vlogo "mučenštva" in, če je le mogoče, provocirati intervencijo sebi v prid.

Izjava je odgovor na Callesovo poslanico kongresu, v kateri je predsednik prihl, da se vlada niti za las ne umakne s svojega stališča napram hierarhiji in da ustava mora biti isyedena do zadnje pike. Episkopat je v odgovoru namenoma kršil regulacijske naredbe in osebno napadel predsednika Callesa, očitajoč mu, da je tiran in da je storil "neodpustljiv greh", ker je pri-

Granjeje poslopj se pričelo kreniti.

Chicago, (F. P.) — Zosmenja, ki kažejo, da se je povojna zidava stanovanj pričela bližati svojem koncu, je najti v polletnem poročilu zveze zemljiških prekupčevalcev. Se se dobe nekatera mesta, ki trpe pomanjkanje stanovanj, toda na splošno pa je v večina mestih stanovanj še nad zahtevo.

To so spoznale v prvi vrsti družbe, ki trgujejo z zemljišči. Le malo je mest, ki se lahko ponasajo nad zidavo preteklega leta.

Največ stanovanj, ki so na razpolago, je najti v severnih in pa v centralnih državah, medtem ko je na jugu še vedno stanovanj.

pravil milijone. Klerikalci se veselejo zakramente. Skofje predlagajo da mehiki cerkvi pomagajo "svetovno miselje", ki se odloča od Callesa in da bodo predali ameriški katoličani se svojih svojo dolžnost.

Skofjova izjava je naravnost, da hudo voditelji mehiki klerikalcev na vsak način izjaviti civilno vojno v republik. Sedanja politična situacija, ker pomeni sanje desolativnega polom. Klerikalni voditelji vabijo na občerna izjava, v kateri so opolnomočeni temci in tedaj bi bilo prerativati intervencije v svojo korist življenja in lastine klerikalcev.

Kakšen bo odnos vlade do najnovejših liberalnih voditeljev hierarhije, ni še znano. Gotovo pa se bo mirno gledalo na njih, ne bo mirno gledalo na njih, na nemire, isgrede in taje nasiljanje.

Mexico City, 3. sept. — Mehikiški kongres, ki se je začel v sredo in do srede 1. septembra, se bo baval s sedemdesetimi lavskimi zakonoma, ki bodo delodajalci delajo dolžne plačati poleg mezde. Tudi se kapitalisti bolj bodo bali, kotere druge dosegajo, da se pred mehiškemu delavstvu ne bile sprejete, odkar je Callesova vlada na krmilu.

Če moč smerja žene na sodišču

Chicago, Ill. — Žena Thomas Burkeja je izvedela, da je njen soprog s tujo gospodino napravil izlet v Norwoodov hotel. Dala je oba aretirati. Sodnik Hollander je določil za Burkeja in za gospodino \$2,500 poročta. Ko so šli s sodišča, je Burke grdo osmerjal svojo ženo in ji dal razna imena. Žena se je vrnila in povedala sodniku, kaj ji je moč dejal. Sodnik je pa Burkeja priisodil 10 dni zapora zaradi žaljenja sodišča.

Seja sveta lige narodov.

Zeneva, 3. sept. — Svet lige narodov se je začel v Zenevi, da pripravi vse potrebno za zasedanje lige, ki se vrši ta mesec. Ligna komisija, ki pripravila načrt za reorganiziranje sveta, je priporočila, da se število začasnih sedešev poveča na devet, med katerimi so trije polstalni. Priporočila pa samo eden novi stalni sedež in sicer za Nemčijo. Španija in Poljska sta radi tega zopet jezni in pričakovati je novih komplikacij.

Fishwick kandidat.

Springfield, Ill. — Harry Fishwick, dosedanji podpredsednik ilinolakega distrikta rudarske organizacije in sedanji začasni predsednik, je 2. septembra naznanil, da je kandidat za Farringtonovo mesto.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisati se ne vrata.

DELAVSKI PRAZNIK.

Prihodnji ponedeljek napoci zopet delavski praznik, ki ga je ameriski lastujoči razred priznal prostovoljno, da odvrne amerisko delavstvo od praznovanja mednarodnega delavskega praznika—prvega majnika.

Letošnji Delavski praznik se loči od Delavskih praznikov prejšnjih let, kajti pred delavstvom vsega sveta so letos drugi problemi, kakor so bili prejšnja leta.

Od vseh strani prihaja glas o kooperaciji med delom in kapitalom—delavci in kapitalisti. Ta misel je že precej stara. Rodila se je v glavah industrijskih sposobnostnih inženirjev. Za delavce to vprašanje pomeni, ali mora biti taktika v bodočih letih drugačna, kot je bila do sedaj, da delavci iztrgajo kapitalistom nove koncesije in se približajo svojemu končnemu cilju — osvoboditvi delavstva iz mezdne sužnosti? Ali to vprašanje pomeni, da se naj delavci vdano podajo v svojo usodo, kar pomeni toliko, da sprejmejo paternalizem mednarodno organiziranih kapitalistov?

Vprašanje je pred delavstvom, ali je moč kapitalistov veliko bolj pojačana, kot je bila takoj po končani vojni? Res je, da so kapitalisti zaradi ogromne brezposelnosti, ki se je pojavila v letih depresije ali slabih časov, porazili marsikatero močno delavsko strokovno organizacijo.

Amerika se je po vojni izkazala, da je najmočnejša trdnjava kapitalizma, takorekoč tabor, ki je rešil kapitalizem. Ameriski kapitalizem pa še vedno pridobiva na moči, kolikor bolj se kapitalizem v Evropi razkrojuje, toliko pridobiva ameriski na moči. Iz tega sledi, da bodo ameriski kapitalisti napeli vse svoje moči, da se izvede ameriški načrt—odprta delavnica in da po vsem svetu kapitalizem deluje proti revolucionarnim tendencam v izkoriščenem razredu. To bo mogoče zadnji močan odpor kapitalizma. To ni teorija ameriškega delavstva, ampak zadnjih dvanajst mesecev govore tako znamenja in skušnje posebno v rudarski organizaciji, da je tako.

Kam naj pa vodi kooperacija s kapitalizmom? O tem se lahko le ugiba, ampak prav lahko se že zdaj konstatira, da je taka kooperacija za delavstvo skrajno nevarna reč!

Kooperirati s kapitalisti pomeni sklepati z njimi kompromise! Sklepati kompromise s kapitalisti pa pomeni, odpovedati se končnemu cilju delavstva—odpravi mezdne sužnosti. Iz teh besed se da sklepati, da kooperacija delavcev s kapitalisti ne vodi v svobodo, ampak v kapitalistični paternalizem, tako da bodo kapitalisti gospodarji nad delavci in jim dobrohotno metali drobtine, ki bodo preostajale na njih bogato preobloženih mizah.

Ampak delavstvo ima sredstva, da lahko odbije tudi to nevarnost. Predvsem mora razredno zavedno in organizirano delavstvo širiti poduk med neuko maso o vporabi volilnega listka, kajti bitke, ki jih bide delavstvo s kapitalisti, jih ne bide samo na gospodaskem polju, ampak tudi na političnem. Delavstvo lahko izgubi bitko na gospodarskem polju, lahko pa izvojuje veliko zmago na političnem polju, ki ne izjednači samo poraza na gospodarskem polju, ampak vrh tega ostane še precejšnja pridobitev za delavstvo.

Dogodi se, da so rudarji poraženi v stavki in morajo sprejeti pogoje, ki jih diktirajo premogovniški baroni. Ravno v istem času pa delavstvo izvojuje veliko volilno zmago v državah, v katerih je največ premogovnikov. Zmaga je tako velika, da so delavski zastopniki v obeh zbornicah teh držav v večini. Samoposebi se razume, da bodo ti delavski zastopniki v legislaturah prešli v ofenzivo in mogoče sprejeli postavbe, po katerih se nacionalizirajo premogovniki v teh državah. Tako bi bili premogovniški podjetniki nepričakovano porinjeni iz ofenzive v defenzivo, iz katere bi mogoče nikdar več ne mogli preiti v ofenzivo.

Kapitalizem je danes močan, ampak nepremagljiv pa ni! Iz ofenzive se da potisniti v defenzivo, ko mine doba pocepljenja delavstva in bodo vrste delavstva po vsem

svetu zopet združene v eno samo močno armado. Dolžnost vseh vodilnih elementov razrednozavednega delavstva je pa, delati za odpravo pocepljenja med delavstvom in pojačanje delavske armade po vsem svetu.

To je vprašanje, ki stoji pred vodilnimi elementi razrednozavednega delavstva na letošnji Delavski praznik. Če se to vprašanje že letos pravilno, pametno in preudarno reši, tedaj bo delavstvo kmalu na pohodu k novim zmagam. Ako se vodilni elementi razrednozavednega delavstva ne zavedajo, da je to vprašanje zanje akutno, tedaj se pojača kapitalizem, in težko je povedati kakšna bo bodočnost delavstva v prihodnjih letih.

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in študentjev "Prosvete".

Svarilo poudariti za kolektivo \$25,000.

Cleveland, Ohio. — Že dosti je bilo pisane v Prosveti in v Proletarcu, kako se je ubogi Charley raskrjal radi \$25,000, češ, da socialisti tožijo D. S., ki mora pred sodnijo, da se zagovarja, kakor more. Čudno se mi zdi, kako da ta človek piše, da je tožena D. S. in da mora na sodnijo. Razume se, da socialisti niso tožili kot celota, ampak samo posamezniki, tožijo pa Charlesa Novaka-Bartuloviča, ki je skušal odkriti nekako korupcijo pri S. N. P. J., pa je ni mogel. Če bi Blaž Novak ne tožil Charlija, pa bi ta rekel: "Aha, vidite, kako sem jas odpril korupcijo pri S. N. P. J. Šelo par let sem tu, pa že vem, kaj delajo v Ameriki."

Charley Novak je skušal izpeljati nalogeno politiko, pa mu je zdrnilo in se je pri padcu tako poškodoval, da je glomil vrat. Pokazati je hotel, kako je bil nekoč majhen, pa kako je vedno večji in bo postal še tako velik kot Coolidge. Toda korupcije ni mogel odkriti in nikogar prerasti.

Kot sem že pisal v Prosveti, je Charley kar hitro naredil nabiralna pole in jih razposlal delavcem, da mu pomagajo prispevati \$25,000, da se bo z dolarji lahko pokazal kot buržoa in rekel: Denar govori! Denar res govori, ali kje in kdaj? Sani stro-mašni delavci, ki so že več mesecev brez dela in brez kruha, pa bodo takim ptičkom dajali za njegovo neutemeljeno obrekovanje, ki se je dva meseca ponavljalo v D. S.

Delovno ljudstvo ni prav zastopilo njegove politike, odtrgalo je kos kruha od svojih ust, ker je mislilo, da je resnica, kar piše Charley. Dobil je že okoli \$300, ali vprašanje je, če bo mogel dobiti vsoto, kakor je omenil v vsaki številki D. S. Kakor hitro bodo delavci izvedeli, kam gre denar, bodo nehali in Charley bo moral skrbeti, da si kje drugje dobi omenjeno vsoto. Iz Evrope se val obrnejo na Wall Street, pa naj se še Charley, kajti delavci nimajo denarja za take neumnosti.

Delavska Slovenija se nahaja v veliki krizi. Ni se čuditi, če pa da zmerom bolj. Če bi imela uredniška sposobnost ujevati delavski list, bi tega ne bilo. Postavili pa so ji za urednika človeka, ki ni drugega zmožen, kakor udarjati po delavstvu. Povzdiguje se za komunist, v bistvu pa ni nič drugega kot oportunist. Če bi ta človek ne bil pisal laži in bi ne bil obrekoval, bi se bil list dvigal in več bi imel naročnikov, tako pa jih ima vsaki dan manj in jih bo še manj imel. Delavci pa naj se varujejo, kam pošiljajo denar!

Naj ne mislijo, da pošiljajo za kako dobro idejo, temveč se prepričajte. Gre se za to, da bi rešili iz zagate človeka, ki je obrekoval poštenega delavca, bolničarja tujnika S. N. P. J. Če je resnica, kar je pisal v D. S., potem pa se mu itak ni treba nič bati in nobenih fondov mu ni treba. Kot zvesti delavci bomo mi pomagali tam, kjer je za pomagati, varovali pa se bomo obrekovalcev!

Charley Novak-Bartulovič naj pa nadaljuje s takim odkrivanjem korupcije. Če ga nismo prej spoznali, ga bomo pa sedaj lahko. Ostal bo kakor general brez vojske. Clevelandski vojski mu bodo podpisali dekret, da gre z njim tja, kjer so njegovi bratje, ki znajo ravnotako pisati o korupcijah.

Delavci, ne pošiljajte denarja tem ljudem.

Denar ne gre za D. S., temveč za Charleyja, ki ga rabi za sodnijo, da bo imel s čim plačati stroške. Naj plača sam, saj nekaj denarja je v svojim obrekovanjem tudi v to svrhu že lahko spravil. Tudi masno plačilo je imel poprej, delavci so pa trdo delali in lačni bili.

Ne delavci, Charley nas ne bo odredil, kakor nas bog noče. Rešiti se bomo morali le sami. Zakaj bi torej mi reševali Charleyja? — Karl Marcell.

Spot med Prago in Vatikanom

Reakcionarno mišljenje Vatikana. — Malo izgleda na poravnavo.

Predsednik češkoslovaške republike Masaryk je imel razgovor z dopisnikom rimskega dnevnika "Il Mondo", kateremu je dal vsačne izjave glede odnosov med Vatikanom in češkoslovaško republiko. Izjavil je, da je spor med Vatikanom in Prago bolj dozdeven, kakor resničen in da se konflikt nanasa pravzaprav na notranji problem češkoslovaške države, ki se vso neodvisnostjo zavzema za udeležitev formule "svobodna cerkev v svobodni državi".

Neki visoki vatikanski diplomat, kateremu je vsobina razgovora natančno znana, je raztolmačil uredniku milanškega "Corriere della Sera" Masarykovo izjavo sledeče:

Predsednik češkoslovaške republike smatra, da je konflikt med češkoslovaško državo in Vatikanom bolj dozdeven, kakor resničen. Smatrat moramo torej, da se na Češkoslovaškem vse aile na delu, da se spor odpravi. Če pa pomeni ta formulacija zanikanje efektivnih tendenc najvišjih sil v državi ter namerava še naprej vzdrževati in podpirati heretični Husov duh ter povzročati vedno na novo vznemirjenja v vrstah katoličanov, potem je treba reči, da se izjava ne krije z resnico in celo ne z uradnimi izjavami, ki pravijo, da bi se moral Rim umakniti narodni cerkvi. Masaryk pravi, da je konflikt notranja zadeva Češkoslovaške. Sv. Stolca ne zanikuje, da ima češkoslovaška vlada suverene pravice z ozirom na svoje državljanke (še tega bi se manjkalo! Op, ur.), stoji pa na stališču, da nima pravice mešati se v vprašanje verskega značaja, posebno pa ne žaliti Sv. Stolca.

Glede formulacije "svobodna cerkev v svobodni državi" je treba pomeniti, da si češkoslovaška vlada prisvajata vse pravice in vse privilegije bivše avstroogradske krons. Ta položaj najboljše ilustrira dejstvo, da se sedaj niso mogli namestiti na češkoslovaškem ozemlju v 12. kraljevih škofje, izvaženih pet za sedenih mest, marveč da morajo upravljati ta področja apostolski administratorji začasno samo radi tega, ker vlada noče potrditi cerkvenih dostojanstvenikov. Vse to ustvarja veliko zapreko za dobre odnose med cerkvijo in državo. Situacija mora postati še bolj kritična, če se prej ali slej ne najde modus vivendi. Zadnja proslava Husa, ki je imela izrazit protikatoliškanski značaj, je letos še bolj uspela, kakor prejšnja leta.

Predsednik Masaryk govori končno tudi o velikodušnosti države, ki je s sprejetjem posebnega zakona uredila gospodarski položaj duhovščine ter je izboljšala njihovo stanje. Povdariti je treba, da se ta zakon ni napravil na ljube in v korist katoličanom, temveč velja za vse veroizpovedi, katerih cer-

ZDRAVSTVO
Poljudna beseda o higijeni in skrbi za zdravje.

O TRAKULJAH, ZIVECIH V CLOVEKU.

Med raznimi črvi, ki žive v človeku, so najbolj znane navadne gliste in trakulje, zadnje vesaj po imenu, dočim žive v črevesju, drobovju in drugih organih človeškega telesa. Če celja vrsta drugih, še nevarnejših glist, ki tudi izobražencu iz večine niti po imenu niso znane, predvsem zato ne, ker v naših krajih navadno ne bolega kaj več ljudi us njih. Pa tudi glede trakulj se lahko ponavljamo, da se prepogosto ne pojavljajo v naših krajih, osobito, ker so higijenske razmere kolikor toliko urejene, ker dajo oblasti meso pregledovati, ker ljudstvo ne živi prekomerno utrova mesa, in ne živi v pretesnih stikih z živalmi, po katerih bi se inficiral s temi zajedalci. Največjo nevarnost nudijo še vedno podrane in prešči, posebno pa psi, ki so itak prenašalci vseh mogočih infekcijskih kait. Neumitje roke in ne dovolj snana hrana povzročajo potem še po svoje močnost okuženja.

Naša najnavadnejša trakulja je naravolovcem in zornikom poznana z imenom taenia solium. Dolžina vseh členov proglotid — iz katerih je sestavljena, znaša 2 do 3 metre; glavica je prlično velikost male bučke, in nosi v venec nabranih 22 do 32 ostrih kljukic kot četrto sesalnikov, s katerimi se zasidra in zasasa na črevesno luznico. Takoimenovani vrat je kake 3 cm dolg in ozek, in veže glavico z dolgo verigo umazano belih kot na nevidno nit nanizanih proglotid, podobnih nekakšnim bučnim peckam. Iz njih se daje iztisniti s prostim oesom nevidna jajčeca. — Druga trakulja, ki je manj važna po svojem ustroju in so njeni člani bolj saliti in bolj grobi, doseže dolžino do 10 metrov. Njena glavica je dokaj večja, vrat kratak in čvrt in vodi do traku, ki je neredko nabran iz več kot 1000 posameznih členov. Meoto kljukic nosi na glavi samo četrto, a mnogo krepkejših sesalnikov. — Še druga trakulja doseže dolžino 5—9 metrov, a sestoji iz 3000—4000 posameznih ozkih členov. Glavica ni okrogla, ampak kijača in nosi dvoje sesalnih jamc, na vsaki strani po eno. Njena jajca so dokaj večja kot ostalih trakulj, od katerih jih živi dolga vrsta v mačkah, psih, podganah in miših in kajpada v drugih domačih in divjih živalih, ribah in pticih, ki se pa v redkejših primerih naselijo tudi v človeku. Eno izmed teh, koje proglotidi so tako podobni bučnicam, da nosi trakulja po njih svoje ime, ni prerediti najti v otroških čreveh; druga, ki živi v psu, je tudi nam jako nevarna, daš sestoji samo iz štirih členov.

Trakulja se ne porodi v telesu svojega gostitelja, ampak se razvija najprej v telesu druge živali, svojega prehodnega reznika. Jajčeca, ki s iztrebki obolelega človeka prihajajo na prostoto, pojede najprvo gotovo žival, v sledujo katerih razpade ob prebavi sicer jako odporna jajčnica, znesek pa se osvobodil, naseli na sluznici črevesa, prodre pozneje črevesno steno in se prerije v ta ali oni organ ali se da potom krvotaka zanesti v oddaljene kraje, n. pr. v oči ali možgane, kjer se trajno zadržira in se razvija v večjo ali manjšo mehurnico, v tako imenovano fino.

Mehurnica je mehur, velik kot grah pa tudi kot jajce, napolnjen s svetlo tekočino, v kateri čepi zasemek prihodnje trakuljine glavice, ki kaže še sedaj več ali manj naznačena kljukice in sesalniki. Opisane trakulje žive kot mehurnice v mišičevju, arcu, možganih, pljučih, jetrih itd. naših kveni sluzabniki so v težkih finančnih razmerah. Besa nade, da bi se v Prago mogel vrniti nuncijs, se nadaljujejo med Vatikanom in Prago diplomatska pogajanja, ki pa imajo izredno majhen izgled na uspeh.

domačih živali, naše govede in prešiče, zadnja v ribah, osobito ščukah. Te živali so se seveda pri hrani okužile, s katero so pogotitnile par jajčec. Ako pride potem taka mehurnica oči ali načeta v človeško telo, izleze iz nje zasemek, se zasadi s svojo glavico v črevo in se razvija v trakuljo.

Če meso prekuham, zmasljiivo zamorim vse mehurnike. Okuženje more nastati torej samo ob zaužitvju neprekuženega mesa, navadno prekajene gnjati in posušenih rib ali ne dovolj amanih rok. Zato je umiveno, da so gotovi stanovi posebno izpostavljeni takim infekcijam, kot n. pr. mesarji, kuharji, ribiči. V severnih deželah, kjer je navada uživati surove, prekajene ali samo posušene ribe, so prav pogoste infekcije z gotovo vrsto trakulj. Esadni, ki žive v najgostej simbiozi s svojimi psi, obole pogosto na pasjih trakuljah itd.

Težave, ki jih povzročajo trakulje, so jako raznolike, tako da se iz njih samih nikoli ne da sklepati na neljubega gosta. Mnogo krepkih ljudi sploh ničesar ne čuti in tudi ne ve, da ima trakuljo v sebi, ker mu ne dela nikakih vašjih težav. Stoprav z iztrebki odhajajoči, v blatu leno migrajoči proglotidi ga opozore slučajno nanjo. Drugi bolniki tožijo o dolgotrajnih prebavnih neradnostih, za katere ni najti pravega vzroka. Nekateri trpe na zaprtje, drugi na kolikah, na driskah, bljuvanju, gordici, breztečnosti, ki se menja z neukrotljivo lakoto. Drugi tožijo zopet o slabotnosti, utrujenosti, potrtosti, o izmučenosti, in kažejo znake večje ali manjše slabokrvnosti. Osobito kolike zdelajo močno nekatere bolnike, posebno če so jedli hrano, ki ni trakuljam "prijetna" kot to pravijo. Med tako hrano prištevajo vse močno začimjene in osoljene jedi, slanika, paprike, česenj, kisle kumarice, šebice itd.

Ker trakulja nima ust, ne more ne jesti, ne sesati, ne bresje v črevesu, ne krvi, ampak se hrani akoki svojo predtoro kožo. Ta izguba na hrani pa ni tako velika, da bi pri alcar krepkem človeku mogla kaj resnega pomeniti. Bolj je že uvaževati sluznice, deloma zbog zasidranja in zasasanja, deloma ker se žival zvija in krči pri črevesu. Verjetno je pa tudi, da izločuje iz sebe gotove strupene sokove, ki posebno pri občutljivih osebah povzročajo celo vrsto neravnih simptomov, kot glavobol, vrtoglavost, omotičavost, srbečice in celo krčevito drzanje mišičevja do krčevitih napadov. Tudi zavest, da nosi bolnik trakuljo v sebi, vpliva na senzitivne nature poramo, tako da mislijo nepretrano na svojo bolezen in se ne morejo sneti strahu in groze, kaj bo z njimi, v kateri neprestano žive.

Diagnozo ugotovi pa samo lahko mikroskopska diagnoza iztrebljenih proglotid odnosno jajčec v blatu.

V splošnem boleznini smatrah ga posebno težko, slasti ker imamo sredstev dovolj, da jo odpravimo. Samo pri telesno slabotnih in slabokrvnih ljudeh, tudi sicer bolnih, na mrzlici trepetih in starih ljudeh more postati stvar v istini resna, slasti ker ni moči provesti potrebnih odvajalnih kur, katere naj vodi vedno zdravnik in to, če moči, v kaki bolnici.

ZARONET

Kadar se srečavajo strupi... Naslov vesti v listu: "Sto zastrupljenih na cerkvenem pikniku. Velika večina pramiaga strupa."

O Spancu pravijo, da se ga niti sifila ne prime več.

Svirjaka filozofija. Zahvali kateregaški Boga hoda, da nisi avinja. Kajti, če bi bil, bi te bili že davno zaklali.

Idimo do dna. Klerikalci pravijo, da je mehliski kongres nepostaven. Zakaj ne grejo dalje? Vsa mehliska je nepostavna, ker je bila nepostavna nastvarjena!

Mussolini bo še svetnik. Masabinski dela čudote. Vzel bo kosček rmenega blata in naredil izisto lro. Koliko glav bo imel Mussolini po svoji smrti?

Koliko je še slepih? Mnogi delavci, ki niso izdajalci svojega razreda, imajo \$25,000 letne plače. Ampak ti delavci ne vedo, da so delavci.

Bogata družina. V vsakem okraju v Ameriki je hiša, kateri pravijo "pobor house", po domače ubošnica. Zakaj so to hiše?

Vse se dogaja. Neki Henry Hendrickson iz Toleda, O., je poročil matar in hčer. Moža so zaprli. Bedaati ljudje! Takoga junaka, ki se pojavi morda enkrat v tristo letih, bi morali nagraditi.

Elška Gajža ponuja arca. Gajža bi se rada omočila, odbraga moza dobila. Kam bi se obrnila? Toneta bo zasunila! Gajža bi ga (dal) ljubila, vse iz arca bi storila, da bi enkrat bi ga poljubila in okoli njega se ovila.

Tonček, mo daj besedo, saj si mož, ne pa govedo: Ali hočeš me ljubiti? Ali v kratkem zapustiš? Če pa mene ti ne ljubiš, boljša je, da švedsko zrušiš. Prej šo mine mesce tri, Ona tebe zapusti.

Gajža st. 1, Ely, Mim.

Rimska cestica. Kako lepo gre v krogu: Korupcija, potras, revolucija, liga narodov — liga narodov, revolucija, potras, korupcija.

In zopet od kraja.

Še ena kroznica. Nekje v Texasu so mofili za dež. Pa je prišla velika plaha—in mofili so za suho vreme. Pa je prišla suša—in mofili so za dež. Prišla je plaha in povenjen, pa so mofili za lepo vreme... Tako delajo šel od taktat, ko je prvi človek padel na glava in delali bodo, dokler se zadnji ne postavi na noge.

Bršljav se je poteval. Kaj je novega na Tirolskem—in v Lemontu?

K. T. B.

TEDEN POROČENA SE ZASTRUPILA.

Chicago, Illinois. — Zakonca Karel in Mildred Lateca sta bila šele teden dni poročena, pa sta se še spris in na to poskušala samomor. Oba sta še mlada, in ker sta stara komaj po 19 let. Živela pa še nista skupaj; on je stanoval pri njegovih starših, ona pa pri njenih. Včeraj pa sta šla v mesto ter sta se med potjo spris. Šnoli pa je mlada nevesta radi spora vsela sto uspaljalnih kroglic, kakor so jo odpeljali v neko bolnico ter obvestili njenega moža o tem.

Ko je Karel to zvedel, je pa še on povdil 50 uspaljalnih kroglic in tudi njega so spravili v isto bolnico, kjer je že ležala njegova žena.

Zdravniki so izjavili, da bo morda mlada žena okrevala, toda za njenega moža pa nimajo veliko upanja.

S POLJA VEDE

Nov opičji zarod.

V Stockholmu je zboroval pred kratkim III. kongres fiziologov. Zorale so se najznamenitejšje zdravniške kapacitete z vsega sveta in prišel je tudi znan ruskij pomlajevalec dr. Voronov iz Pariza. Njegovo predavanje o transplataciji opičjih žlez na človeka je tvorilo najinteresantnejšo točko kongresa.

Voronov je govoril uvodoma o uspehu svoje pomlajevalne metode in je javil navzočim zdravnikom, da je izvršil do sedaj nad 600 operacij, ki so se vse izborno posrežile. Stari, izsrpani in oabljeni organizmi so se po operaciji okrepili, operiranci pa so pridobili zopet popolno telesno prožnost in duševno čilost. Med operiranimi psejenti se nahaja tudi 72 zdravnikov, torej strokovno naboženih mož, ki lahko sami na sebi opazujejo posledice operacije in bi se takoj dvignili zoper njihovega izvršitelja, če bi bili rezultati količkaj nepovoljni. Voronov je pokazal zborovalcem tudi par fotografije, predstavljajočih nekaj njegovih pacientov pred operacijo in po pomladitvi. Največjo in najbolj razburljivo senzacijo pa je vzbudil tisti del predavanja, v katerem je Voronov govoril o transplataciji človeškega jajčnika na šimpanzovo samko. Tej šimpanzi je odvzel Voronov že poprej ovarije, katere je precepil na neko žensko. Sedaj je napravil obraten poizkus in uspeh operacije je naravnost presenetljiv; pri opici so se pojavile funkcije človeškega vbrizgal. In ker je zdravnik vbrizgal v organe opice človeško spermo, je šimpanza zanosila in se nahaja v tem stanju že tri mesece! Voronov niti najmanj ne dvomi, da bo opica v doglednem času rodila — človeško dete.

Ce pride do ureditve napovedi svetega pariškega kirurga, bo človeštvo doživelo največje čudo, kar jih je kdaj povzročil človeški um. V pol letu se bo stvar vsaj nekoliko razjasnila in takrat bo mogoče govoriti o zadevi podrobneje, kakor danes.

Seveda pa je imel Voronov na zborovanju tudi močno opozicijo. Proti njemu sta nastopila posebno ameriški zdravnik Carlsem in Pražan Biedl. Prvi je nastopil proti Voronovu z očitkom, da so njegovi poskusi premalo kritični, drugi pa je dejal, da pomlajevalec ne more predložiti zadostnih izkazov, s katerimi bi utemeljil svoja izvajanja in svoje obete. Možno je pač s prenosom spornih žlez povzročiti neke izpremembe v organizmu, kar je že ponovno dokazala življenska praksa. Da bi pa vsak tak poizkus imenovali pomladitev, do tega je človeštvo danes še zelo daleč. Glede poskusov s šimpanzo, je dejal Biedl, bi bilo bolje, da je Voronov počakal stvarnega rezultata in šele potem iznesel svoje manipulacije pred javnost.

S pota.

Bridgeport, Ohio. — To je ena največjih slovenskih naselbin v tej okolici. Tri milje za padno od mesta lastuje mnogo Slovencev svoje domove in imajo tu lep slovenski dom. Dela pa nimajo tu v bližini. Na delo hodijo več milj daleč s poulično karo ali pa s svojimi avtomobili. Druge industrije tudi ni v bližini. Vsi se počutijo nezadovoljni z današnjimi razmerami.

Prav lepo se zahvalim rojaku in članu S. N. P. J., Franku Blatniku za neumorno potovanje z menoj na agitaciji, za potrebo in naklonjenost.

Pozdravljam vse rojake v Bridgeportu in okolici in imenu vseh članov S. N. P. J. Frank Lukančič, zastopnik.

V idrijskem okraju so našli po italijanskem ljudskem štetju 1921. wega prebivalstva 14.085. Italijanski občevalni jezik je vpisan pri 401 osebi, slovenski občevalni jezik je prijavilo 13.140 ljudi, 28 jih govori tudi italijanski, tujcev je bilo 541. Idrija je izkazala Slovencev 5143, 13 takih, ki govore tudi italijanski. Italijanov 288. V Čebovniku, v Spodnji Idriji in na Vojškem ni bilo nobenega Italijana.

ZDRAVSTVO

(Nadaljevanje z 2. strani.)

mas.) odtodno iz ene teh rastlin prirejani preparati.

Tudi še več drugih, več ali manj zanesljivo učinkujočih sredstev poznamo (koso, kama-lala). Nobeno izmed njih pa ne more traktuje umoriti, kaj še uničiti življenje v njihovih jajčecih. Samo omami jih lahko. Da ne ožive in se ne ojačijo zopet, jih je treba z novimi odvajalnimi sredstvi spraviti iz života, dokler so še omamljeni odtodno dokler se ni "onesvščena" glavica iznova zasidrala zopet kje k steni. Iztrebke je treba potem natančno preiskati. Če se ni glavica prikazala, je bila kurazaman, in ponoviti jo bo treba čez par mesecev, ko mikroskop zopet ugotovi novi porast in odhajajo z iztrebki zopet proglati in jajčeca.

Kura ni brez nevarnosti, zato jo sme, kot smo že povedali, izvršiti samo zdravnik. Če je bolniku slabo, uživa kavo, če se mu vzdiguje, mu dajejo v ledu ohlajeno limonado požirkoma piti.

Kdor ima trakuljo, po tem, kar smo povedali, ni sam po sebi in naravnost nevaren za človeka, pač pa za živali, katere okuži ki potem inficirajo zopet ljudi, kakor smo to že povedali. Dočim je opisana trakuljavost sorazmerno nenevarna bolezen, je pa infekcija z mehurno jako nevarna in mnogokrat smrtonosna bolezen. Pasja trakulja n. pr. psu povzroča fete neprijetnosti, kakor naše nate, ali njihove fine zabredejo, če se z njimi okužimo naša jeter, naše srce, naše možgane itd., kjer se uveljavljajo kot druge podobne novotvorbe, za katere ne poznamo nobenega zdravila, razen kirurškega noža, ki pa pride tudi samo tam v poštev, kjer je mehurnica na površini in dostopna in kjer jo je mogoče ugotoviti diagnoza, ki je vedno težka, navadno pa sploh nemogoča. "Jutra".

KAKO POSTANEMO BOLNI?

Naši najboljši zdravniki nam pravijo, da bi nas bilo le malo bolnih, če bi svoje telo pravilno negovali. Če dajemo celicam svojega telesa pravo prehrano, svež zrak in obilo, čiste vode, obenem pa skrbimo, da razni strupi ne pridejo v naše telo, potem je naša kri v stanju uničiti skoro vse bolezenske kalli, ki vdvo v naša telesa.

Kri je rudeča, ker je polna rdečih krvnih teles. Ta rdeča krvna telesa nosijo zrak v vsak del telesa. Na 500 rdečih teles pride eno belo. Če so bolezenske kalli v telesu, se poveča število belih krvnih teles.

Bela krvna telesa iztezajo iz sebe male ročice in love z njimi bolezenske kalli, jih ujamejo, potem pa požro in uničijo. Nekaj bolezenskih kalli — na primer povzročitelji pljučnice in davice — je takih, da izločajo iz sebe snovi, ki so strupni za človeško telo. Ti strupi pridejo potem v kri, odtod v druge telesne celice, jih okužijo in zastrupljajo, dokler ne nastopi smrt. Če pa pridejo isti strupi v telo zdravega človeka, pride v njegovo kri snov, ki pomaga strupe uničiti in nam hitro pripomore k zdravlju.

Ce pijemo žganje, vino ali pivo, čeprav v malih množinah, napravi alkohol, ki je v teh pi-jacah, bela krvna telesa tako lena in počasna, da mnogokrat zamude zagrabitv bolezenske kalli, ali pa, če jih že zagrabitv, so prešibka, da bi jih popolnoma uničila. Alkohol ovira tudi snov, ki pride v kri v obrambo proti bolezenskim kalem, da ne more uničevati strupov, ki jih te kalli izločajo.

Ljudje torej, ki uživajo alkoholne pijače, postanejo lažje bolni in imajo manj izgleda na hitro okrevanje, kot pa ljudje, ki pijejo le vodo.

Pijmo le vodo in pomagajmo s tem svojemu telesu bojevati se proti boleznim.

"Zdravje."

All želi znati pravilno pisati in štati slovensko? Naročil si "Slovensko-anglško slovar", katero je izdelala in na prodaj Kalljeva matrica S. N. P. J.

Vesti iz Jugoslavije

Sneg, mraz in usodne poplave sredi avgusta.

Po usodnih poplavah v juliju je začela dne 8. avgusta Slovenija nova vremenska katastrofa. A ta je bila še usodnejša, ker je prišla čisto nepričakovano. V nižje ležečih krajih Slovenije valovi čez travnike in polja voda in hudourniki so nanesli v dolino v nekaterih krajih velike množine kamenja in peska, ponekod pa utrgali na robovih cele kompleksne zemlje, ki so prigrmeli v dolino, zasuli pota in ustavili celo železniški promet.

V Ljubljani je prevladovala še 7. avg. čez dan silna soparica. Okoli 17.30 je pričelo malce deževati, a je dež kmalu pojenjal. Nebo pa je ostalo temno. Nad mestom so se preganjali teki oblaki, kakor ogromne posode vode, da se je zdelo, da pride vsak hip do predrtja dna. Večer je ostal miren, vendar je vse samo čakalo, kdaj se vilje. Okrog pol 2. ponoči so se nebeške zatvornice rez odprle in nastal je grozen naliv. Ispod noba je bil dež v gostih močnih curkih, vmes je brila mraza burja. Nevihta je divjala ves dan enakomerno, umirila se je nekoliko leže pozno zvečer, ponoči pa je jel padati zopet gost dež. Šele 9. avg. zjutraj je potegnil sever, ki je oblake razgnal in prijaljo je sonce, odsevajoč v nebetih novo nastalih jezerih in jezerkih široke dežele.

Nedeljska nevihta je bila spremljana z zlokobnimi bliiski, grmenjem in treski. Neprimerno škoda pa so napravila vodne mase.

Ljubljana je tekom dopoldneva naraščala od minute do minute ter je na Barju pričela ponekod uhajati že čez breg. V Črni vasi in v Hauptmancih so spravljal ljudje še večeraj zjutraj vodo iz kleti. Gradaščica je že večeraj popoldne silovito naraščala in udarila ponekod iz struge. Zaila je polje pod Dobrove in v Kozarjih. Enako Glinščica, ki je šla na Viču na njive. Gradaščica je pobrala s seboj nekoliko dreves, ki so rastle na še od zadnje povodnji razkopanih in izpodjedjenih robovih. Ljubljanska je valila s seboj velike množine drv in malih jslavjih dreves.

Proti večeru se je v mestu bliskoma raznesla alarmantna vest, da se je pripetila na proggi pri Lazah katastrofalna železniška nesreča. Govorilo se je o mrtvih in ranjenih, ki leže ob proggi in v iztirjenih vagonih. K sreči pa so se prvotne vesti izkazale za prestrahtotne in o mrtvih ni govora; to pa je vsled prisotnosti duha strojevodje J. Caharije in kurjača Frana Ramfteleja. Oba sta vodila stroj brzega vlaka Dunaj-Trst, ki prihaja normalno na ljubljanski glavni kolodvor ob 17.12. Od Laz sem se progga zaokroži in napravi oster ovinek proti čuvajnici št. 626. Vlak je vozil z veliko brzino. Nenadoma je strojevodja dobrih 80 m pred seboj opazil, da leži na proggi čez oba tira več dreves na ogromnem kupu z gozda odtrgane zemlje, ki jo je narahljal močan hudournik. Strojevodja je tedaj v krajini sili in v zadnjem hipu uporabil brzo zavoro. Stroj je vlekli vlak naprej še okrog 75 m, pod kolea so prišla kamenja in tik pred železniškim mostičem, pod katerim ima pet hudournik Besnica, je nastalo iztirjenje. Stroj se je nagnil in se zaril tik pred mostičem postrani v pobočje nad globokim jarkom. Tender je ostal še na proggi, dasiravno tudi iztirjen tako, da je levi tir progga zabarikadiral. Strojevodja Caharija in kurjač Ramftelej sta junaki ves čas vztrajala na lokomotivi. Prvi je dobil nekaj prask, dočim je kurjač Franc Ramftelej, stanujoč v Novi vasi pri Mariboru priletel tako nesrečno, da je obležal tik progga z dvakrat zlomljeno levo nogo.

Valed lovitvega sunka je nastala med pasazirji v vagonih strahovita panika, vendar pa se med njimi razpen malih prask in strahu ni pripetila nikakva pomembnejša nesreča. Iz bližnje čuvajnice je bila v Ljubljano takoj javljena katastrofa. Na kraj nesreča je takoj odšla komisija pod vodstvom direktorja inž. Kneževiča. Pasazirji v vlaku so med tem povečini izstopili in čakali rešitve iz Ljubljane. Ponesrečenega kurjača Ramfteleja so preneali v vagon in odpeljali pozneje v državno bolnico.

Potnikom se je nudila strahovita slika. Polje od Zaloga proti Lazam je stalo do vznjra hribov pod vodo. Cesta ob Savi je valed valov butajočih ob njo popolnoma razkrita in izpodkopana s prealekdi po več sto metrov.

Med tem je dospela komisija z večjim številom pomčnih delavcev, katerim se je posrečilo v nekaj urah progga za silo očistiti ter uravnati vozove na tir. Vagoni brzovlaka so bili pomaknjeni nazaj na postajo Laze in je pripel potem dunajski brzovlak po 22. uri z nad peturno, potniški pa s 4-urno zamudo. Na lokomotivi je nad milijon dinarjev škoda.

Neurje je razsajalo tudi po vsem Gorenjskem in napravilo znatna opustošenja. Dočim je v dolinah lifo kakor iz škafa, je zapadel po gorah sneg in je priklask občuten mraz, čegar val smo čutili tudi v Ljubljani. Okoli 18. ure 8. avg. je po hudem nalivu hudournik Dobričnik pri Hrušici tako zelo narastel in zdviljal, da je zasul železniško progga in prekinil promet. Potniki, ki so se vračali iz Kranjske gore s Planinskega dneva, so morali prestopiti in iti deloma preko vođe, deloma pa preko improvizirane brvi preko hudournika na postajo Hrušica, kjer je po dolgem čakanju prišel po vse premočene in premražene izletnike ljubljanski vlak.

Tekom dne 8. avg. so se razširile po Ljubljani vesti, da se je tudi na "Belokranjski proggi med Metliko in Buhinjariji zgodila težka železniška nesreča, ki je zahtevala več žrtev in tudi preprečila promet. K sreči pa so se izkazale te vesti kot silno pretirane. Po naših točnih informacijah se je pri čuvajnici št. 8 pri ozelskem predoru podri plaz in se je vsulo za tri kubne metre zemlje na progga. Vlak št. 1009, ki je prišel iz Ozlja, je moral radi tega pri čuvajnici stati dve uri, dokler niso prišli delavci, ki so očistili progga. Dalje je pri km 23.4 zemlja močno zrahlijana in morajo vlakiki tankaj voziti zelo počasi.

Pač pa so vsi potaki in reke, zlasti pa Kolpa v Beli Krajini vsled naliva silno narastli. Od Metlike do Buhinjcevo so polja in travniki pod vodo. Dne 9. avg. zvečer je dosegla Kolpa v Metliki cesto čez most, voda pa še vedno narašča in močno ogroža most. Največjo škodo imajo v Beli Krajini mlinarji. Milni so namreč skoro povsod pod vodo in zelo poškodovani. V Metliškem mestnem mlinu je spal neki delavec. Čez noč je udria voda in poplavlila poslopje tako, da so morali zjutraj po delavca s čolnom.

Zivljenje in umiranje v Ljubljani. Glasom zdravstvenega izkazaz mestnega fizikata se je v dobi od 1. do 7. avgusta rodilo v Ljubljani 20 otrok (7 moškega, 13 ženskega spola), umrlo pa je 8 moških in 12 žensk, skupaj torej 20 oseb in sicer: 3 osebe za boleznijo na srcu, 2 za pljučnico, 2 za vnetjem črevesa, 1 za davico, 1 za jetiko, 1 za prirojeno slabostjo, 1 za ostarelostjo, 8 oseb vsled drugih naravnih smrtnih vzrokov, 1 pa vsled smrtne nezgode. Izmed umrlih je 5 oseb doselega starost nad 70 let. V Ljubljani je bil doselej bakteriološko ugotovljen le 1 slučaj griže. Na davico so obolele tri osebe, na dušljivem kašlju pa 1.

Vedki naliv v Trbovljah. V nedeljo dne 8. avg. se je utrgal nad Trbovljami oblak. Uničena so pripravljala dela za regulacijo potoka Borna v Hraštniku, ker je voda odnesla že pripravljene material. Presenetilo so nas že zopet plazovi, tako nad ozelsko postajo kakor nad Sentjurjevo hišo in pri Dolin-

aku. Občinske ceste so ponovno ruševane, z okrajnimi cestami ni nič bolje. Veliko škodo trpijo zlasti naši kmetje, katerim je razruvalo zemljo in uničilo poljske aadele.

Napad na agrarno komisijo. Seljak Božo Baričević v slavonski Bukovici je z revolverjem napadel agrarno komisijo, ki je prišla, da mu odvzame del letošnjega pridelka, Baričević, rodom Črnogorec, je bil pod orožniškimi spremstvom izročen sodnemu stolu v Virovitici.

Zena ponoči umorila svojega moža. V Dolju v zagrebški okolici je bil zavratno umorjen seljak Stefan Poljak. Smrtno ranjen je še prišel na dvorišče, kjer se je nezavesten zgrudil in čez nekoliko minut umrl. Zandarmerija je dognala, da je zločin izvršila pokojnikova žena Jans Poljak, ki je zločin tudi priznala. Izročiti so jo sodnemu dvoru v Zagrebu. Moža je umorila — kakor izjavlja — zato, ker sta živela v večnem prepiru in jo je skoraj dnevno pretepala. Tega — pravi ni mogla prenesti — in je napravila konec s sekiro.

Še o umoru župnika v Orehovci. Kakor smo že poročali, se je posrečilo razrešiti zagonetni umor župnika Pliberška v Orehovci, ki ga je ubila njegova gospodinja Jaga Trkanjec skupno še z nekaterimi ljudmi. Po naknadnih informacijah je bil uboj izvršen iz več motivov. Eden je bil ljubosumnost, ker je gospodinja Trkanjec svadela, da bo morala v kratkem iz župnišča in da pride na njeno mesto neko mlado dekle. Dalje je bilo župnikovi gospodnji tudi znano, da ima župnik spravljenih 16.000 Din., ki jih je hotel nšteti v nekaj dneh v Zagreb v banko in se je hotela polastiti te vase.

Slovenec utonil v Neretvi. V hercegovski reki Neretvi se je kopal Slovenec Jurij Brezinec. Ker ni poznal nevarnosti te reke, je plaval precej daleč od brega. Zgrabil ga je vrtnec in potegnil na dno. Njegovega trupla niso našli.

IZ PRIMORJA

Toča razbija tudi po starih provincah. Iz Placenze in Casale Monferrato prihajajo poročila, da je toča uničila po številnih krajih ves pridelke. V več vaseh ne bo nobenega vinakaga pridelka in v okolici Borgo San Martino je toča pobila vse paradiznike, ki so glavni pridelke v tej pokrajini. Po Juljski Krajini je povzročila toča ogromno škodo. Na vprašanja o pomoči okoldovanecem po toči so dobili kmetovalci odgovor, da ni upati na podpore in odpise davkov. Morda pa to stvarno kaj izpremeni stalnice vlade škoda po toči v starih provincah!

Zaljublja sta se v Trstu Franciška Vuk iz Mirna in Viktor Čebule. Mladenka je poljala svojega fanta v Miren, da ga pokaže starišem. Vse je šlo lepo v redu in zaročena sta bila zadovoljna in sta se pripravljala za poroko. Ona je prinesla neki dan njemu 7270 lir, naamehnila se mu je in rekla, da naj preskrbi in nakupi sam vse potrebno. Mladi Čebule je spravlil denar in odšel. Lire so fanta motile ni mogel izvršiti tega, kar mu je naročila lepa Franciška iz Mirna. Ker ga le ni bilo, se je razjokalo dekle in šlo tožit Viktorja Čebule. Prijel so ga in strogi sodniki v Gorici so ga obsodili na deset mesecev zapora in 500 lir globe. Namesto da bi živel poleg mlade tene, ki ga jo imela rada, bo premišljeval dolgih deset mesecev, kam zapelje človeka lahkomišelnost.

Hilne pretiskave pri Slovincih se vršijo vsak dan. V Gorici so preiskali zopet stanovanje vpk. nadučitelja Ignacija Križmana. potem stanovanje nadučitelja Alojzija Urbančiča in neke gospodične učiteljke. Varnostni organično brskali po sobah dolgo časa, pa brez uspeha.

Ali ne bo konca? V Kostanjevici na Krasu je našel sedemletni Mirko Peršič ročno bombo in se njo igral. Bomba je ekapodirala in otroka težko ranila. V goriški bolnici so mu morali odrezati levo roko.

Slovenske Narodne Podporne Jednote. Ustanovljena 9. aprila 1904. Izbrani 17. Junija 1907 v dravni zbornici.

GLAVNI STAN: 2857-39 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calankar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jaka Zovnatik; upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Kern, 6232 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODESEK:

Frank Somrak, predsednik, 996 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alesh, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODESEK:

John Gorjak, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Tybitt, Box 22, Strabane, Pa.; Tony Schragal, R. F. D. No. 1, Johnstown City, Ill.; Frank Podbal, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Sular, Box 104, Gross, Kans.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2857-39 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R. F. D. 2, Box 114, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1109 E. 79th St., Cleveland, Ohio.

ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Baloh, R. R. 2, Box 24, Pittsburg, Kans.; Jugoslavci: Frank Kluh, Box 952, Chisholm, Minn.; za sev. sev.: John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Frank Zajc, predsednik, 3523 W. 30th St., Chicago, Ill.; Ludvik Hudovšek, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hraut, 448 National Ave., Milwaukee, Wis.

Zdravniški odbor:

Frank Vidmar, predsednik, 7434 W. 43rd St., Argo, Ill.; John Čep, 28 S. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Godali, 2923 So. Broadway, Denver, Colo.

POZORI!—Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, se pošljejo: Tiskovalništvo S. N. P. J., 2857-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE IN NALOGE: Bolniška tiskovalništvo S. N. P. J., 2857-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobse se pošljejo: Tajništvo S. N. P. J., 2857-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2857-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora, signar naslov je spodaj.

Vsi preizvi na gl. porotni odesek se naj pošiljajo na naslov: John Godali, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašanja, oglas, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA," 2857-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BRITSKI PREMOMARJI POSTAVILI VLADO ZA LAŽ.

Chicago, (P. P.) — Paul McKenna, član eksekutive britskih premogarjev, je ostro napadel vlado Velike Britanije, ko je zvedel, da je Wall Street Journal prinesel poročilo, da britska vlada pomaga štrajkarjem, medtem ko v resnici vlada samo dela-sabotažo. McKenna pravi:

"Meni se ne zdi potrebno, da bi zagovarjal unijo ravno sedaj, pač pa je vredno, da spregovorim par besedi o premogarjih, ker vse kar je bilo v onem članku, je ena sama laž." McKenna se je nahajal pred kratkim v Chicagu, kjer je zbiral podporo za štrajkarje na Angielskem. Lokalne unije in delavstvo sploh mu je šlo zelo na roko ter prispevalo še precej v velikem številu.

Angloški kapitalisti in lastniki premogorovov so kaj lahko dobili zagovornika v Wall Street Journalu. Ti bratci se kaj hitro sporazumejo in prav nič ne poznajo narodnosti, kadar se gre da strejo delavsko gibanje. V slučaju vojne blufajo delavce, da je njih domovina v nevarnosti. V resnici so ti mednarodno kapitalisti vedno prijazni in vedno skupno nastopajo proti delavcem, ki jih žive in garajo zanje. V zdnjih časih se je pokazalo, da je tudi delavstvo sveta spoznalo, da mora skupno nastopiti proti skupnemu sovražniku, ako hoče imeti uspeh. Delavci vseh dežel so prišli na pomoč britskim delavcem, da tako pokažajo svojo solidarnost napram mednarodnemu kapitalu. Največ so za te štrajkarje prispevali iz Rusije in sedaj pa iz Amerike.

McKenna pravi, da so dosedaj prejel nad en milijon dolarjev iz Rusije ter da se je razdelilo vse vsoto med premogarje direktno ter da ni bil niti en sam cent porabljen za kaj drugega kot edino za družine stavkarjev. Delo za zbiranje prispevkov se je vršilo brezplačno in nihče ni dobil niti centa od tega fonda, ker so se vsi prijavili za to delo prostovoljno.

Britska delegacija je bila poslana v Ameriko, da zbira sklad za premogarje, ki so na stavki že od 1. maja t. l. McKenna je mnenja, da bo ta stavka trajala še najmanj dva meseca. Obenem je tudi izjavil, da je bila kampanja za pomoč britskim stav-

karjem v Americi zelo povoljna, da so se ameriški delavci ja uni-je odavali zelo valikodno.

KOLIKO VESTE? Konevica vprašajte in odgovorite. (Izrešite in shranite, morda vam kdaj plov prila.)

- 1. Zakaj moramo piti vodo?
2. Zakaj zdravnik smeri vaso toplota, kadar sta bolni?
3. Kaj je najvišja toplota, ki jo človek lahko prenese?
— Ko ste sami poskušali odgovoriti na ta vprašanja, pogledjte sledeče:
1. Dve tretjini telesa obstoji iz vode. Skoro vse kemična spre-membe, ki se dogajajo v telesu, se vršijo v vodni raztopini in se ne morejo vršiti na noben drug način. Telo pa neprestano zgrublja vodo potom potanja, in to zgubo treba nadomestiti s vodo, ki jo pijemo.
2. Normalna toplota človeškega telesa je 98.4 Fahrenheit-ta. Telo ima posebne naprave, ki skrbijo za to, da se toplota suče vedno v bližini te stopnje. Vsako zvišanje ali padanje toplote pomeni, da nekaj si v redu, torej je to eno prvih znamenj, ki služijo zdravniku pri njegovem ugotavljanju bolezni.
3. Če se telesa toplota dvigne nad 107 stopinj, pa še tudi za zelo kratek čas, je smrt skoro popolnoma gotova. Celo 105 stopinj je nevarno znamenje. Pri tej stopnji prenehajo možgani delovati. Seveda pa lahko človek prenese mnogo višjo zunanjo toploto, kajti radi zunanje toplote se telo same ne razgreje. V Dolini smrti delajo moški v vročini 125 stopinj. Toplomeri so zasnamovali celo 145 stopinj. V taki vročini telo izločuje velike množine pota, in ker je zrak zelo suh, ta pot silno naglo izhlapi, tako da je telo vedno mnogo hladnejše kot zrak, v katerem se nahaja.

IZJAVA. Odborje je bilo ustanovljeno 9. aprila 1904. Izbrani 17. Junija 1907 v dravni zbornici.

Zaštita prirode

Na francoskih tleh je demala zaniknil medved, ki se potika edino še po najgostejših prenejskih gozdih in tu pa tam po Alpah. Ljubiteljem slikovitosti je žal medvedjeda kosmatinca. P. Salvat meni, da bi ga kazalo ohraniti prav tako kakor risa, čuk, obe zveri vzbujata pažnjo pastirjev, ki tedaj bolj gledajo na to, da odvece ne objedajo dreveja. Če pa zverina zakolje kakega počasneža in slabiča, pomeni to selekcijo. Zategadelj je skupščina priporočila oba mesojedca blagohotnosti "svete Države".

Krajevna in rečna imena (Bievre) pričajo, kako je bil bober ali daber razširjen po Galiji, kjer se danes naziva "castor". Najti ga je samo še sem ter tja ob bregovih Rodana v Camargui. Ted gnezdi tudi še nekaj rdečih gosi ali plamenjakov: flamingo spada med najredkejšje ptice dolgokrake v Evropi.

Mednarodni kongres se je nadalje zavzel za naše "nižje brate", ki trdosrčneji dostikrat tako kruto ravnao z njimi. Ščinkavcem nekateri sivočrni še dandanašnji iztikajo z razbeljenim železom oči, da jih izpodbadajo k petju. Obsojal je takisto lov s sokolom, gonijo na konjih in vsako nepotrebno trpinčenje. E. Bergonier, profesor živnozdravnika visoke šole v francoski zapadni Afriki, se je potegnil za šimpanze, ki jih brezobzirni evropaki prekupehi

love za prodajo, na poti pa tako slabo skrbje zanje, da jih polovica pogine v kletkah... Morški svetilniki pokončajo mnogo ptic selivk, ki si razbijajo glave ob stolpih. Zatorej se je na Nizozemskem nekaj ukrenilo, da bi se zmanjšala nevarnost majakov. Kaj pa naj bi se storilo, da ne bi padali z ladij oljnati ostanki, na katerih si n. pr. ob angliških obalah na tisoče ptičev nalepi perotnice in jedno utone? Take in enake probleme je pretresal torej omenjeni zbor.

Iz mravljinkega carstva. Južnoafriški učenjak Fitzimons, ravnatelj prirodnoznankega muzeja v Port Elizabethu, je sredi julija predaval o uspehu svojih dolgotrajnih raziskav o življenju mravelj. Zlasti so zanimiva opazovanja glede njihovih tehničnih sposobnosti, ki so n. pr. omogočile ustvaritev izvestiljstva: če se bliža neprijatelj, se to pri tej priložnosti sporoči na 20 milj daleč. Nadalje je opazoval, da imajo mravljinčice posebne stražnice, ki morajo delavko, od napora onemoglo, z drgnjenjem in božanjem zopet usposobiti za službo. Razen tega je zasledil v mravljišču svojevrstno ogreto stanico, kjer čuvajke stražijo jajčeca... To bi bilo nekaj za pokojnega Erjavca!

Slove od stare Prage

Tekom petih let po vojni so izginile v Pragi cele starinske četrti. Prepustile so svoj prostor sedmeronadstropnim kassarnam s podzemskimi kinematografi, plesnimi dvoranami, nebromjem trgovin in pisarn. Nekdanji značaj je ohranila le Mala Strana za Vitavo, kjer sanjajo o slavni preteklosti lepe baročne palače iz dobe Karla IV. Zato pa v ostali Pragi nove betonske zgradbe neprestano izpodrivajo stare hiše, kjer je bilo skrito toliko mestne poezije.

Takoj po sokolskem zletu so zatvorili v arcu Prage, na Vavclavskem trgu, starinsko pivnico "Pri primasu", ki je uživala sloves tekom več stoletij. Na mestu nizkega starega poslopja bodo zgradili velikanako novo zgradbo. Konec pivnice je bil naznačen s posebno genljivo slovesnostjo. Novine so razglasile že pred tedni, da bodo določene dne zadnjih točili pivo "Pri primasu". Zvečer so se zbrali stari gostje in napolnili nizko dvorano. Vlada je globoka zamisljenost. Vskaklo si je ogledal težke oboke in debele hrastove mize z zrezljanimi klopni. Pržani so si polglasno pripovedovali zgodbe iz preteklosti te hiše, katero je obiskovalo toliko pokolenj.

V kletah je ostala le manjša, v naprej določena množina piva. Sodf so se hitro praznili. Ko je ostal v zadnjem izmed njih zadnji vrč piva, so ga natočili v starinsko srebrno čašo. Gospodar sam jo je nesel sredi globokega molka onemu gostu, ki je zadnji zahleval nov vrček piva. V tej tišini so nenadoma zadoneli votli mračni udarci motike po stoletnem zidovju. S temi udarci so naznanili zidarji, da prično jutri podirati stavbo. Občinstvo je zapustilo ob 11. ponoči propasti zapisano hišo "Pri primasu" svečano in v mračnem razpoloženju, kakor ob nočnem pogrebu.

Stvarni popravek.

Ob nagrobnem govoru vzklikne slavitelj: "Pokojni naš prijatelj ostavlja 24 letno vdovo." "Oho! 22 letno," pristavi vdovica mrmraje.

Trudni in nervozni ljudje najdejo novo veselje v Nuga-Tone.

Je učinkovita in hitra. Kri mora imeti železo, žilci pa žveplo. Nuga-Tone daje železo krvi in žveplo živcem. Ista je znanstven graditelj krvi in živcev. Čudovito je, kako hitro Nuga-Tone povrne življenje in moč iscrpanim živcem in mišicam. Napravi rdečo kri, močne in mirne živce in polna njih moč vstrajnosti. Daje blažilen spanec, dober tek, dobro prebavo in mnogo navdušenja in ambicije. Če se dobro ne počutite, je vaša dolžnost, da jo poskusite. Vas nič ne stane, ako vam ne stori dobro. Je prijetna za uživanje in počutili se boste boljše takoj. Če vam je še ni predpisal vaš zdravnik, potem pojdite takoj v lekarno in kupite Nuga-Tone. Ne sprejmite nadomestil. Vživajte jo par dni in če se ne počutite boljše in če ne sledite boljše, nesite ostalo nazaj lekararju, ki vam bo povrnil vaš denar. Izdelovatelj Nuga-Tone zahtevajo od vseh lekararjev, da jamčijo za isto in povrnejo denar, če niste zadovoljni. Priročna, jamčena in na prodaj v vseh lekarnah.—(Adv., Sept. 4.)

DA SKUHAS DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi čist, hladil, sladkor in vse druge potrebščine. Počistite in se pripravite, da je doma pri nas krpami vedno le najboljši in najcenejši.

Preostanek, starih in vseh vrst datuma kolonije doma pripravite po post pri vaših naročilih. Pišite p informacijah na:

FRANK OGLAR, 4483 Superior Avenue, Cleveland, O.

Največja svetovna zaloga perja in pernic

Mi prodajamo vaš vrst pravo gosje perje in pernice, pravilno očiščeno in pripravljeno pri nas. Mi imamo celo perje, osušeno perje in prave pernice. Raspoložimo v vse kraje v Ameriki. Vse perje poslamo zastoj na zabavo. Pišite še danes najstarejši svetli perja in gosje bodeče zadovoljni. Dept. 5.

ALBERT STETZ CO

SLUŽBO DOBI

ženska, katero veseli delati na mali farmi, skrbeti za domača hišna dela, in na štiri otroke v starosti od 4 do 15 let, stare. Prednost ima Slovenka ali Nemka. Plača po dogovoru. Pišite na naslov: Joe Mandl, P. O., Box 18, Onalinda, Pa. (Adv.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Aug. 31-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Pomnite je pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člana \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige: AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna kraana knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00 Slovenako-Angliška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00 Zakon Biogenesije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za teleno in duševno dobro...\$1.50 Pater Malavatura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških franciskanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50 Zajedalci—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75 Jimmie Higgins—kraana povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek...\$1.00 Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo...50c

KNJIGE KNJIŽEVNE MATICE SE DOBE

pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dosedaj jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

William Siter, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Anton Jankovich, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio. Anton Bokal, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio. John Križmančić, 13111 Benington Ave., West Park, Ohio. Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 102, Johnstown, Pa. John Rimac, 5555 Russell St., Detroit, Mich. Frank Stular, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo. Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pišite ponje na: KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI"

SVETNIK

Spisal Anton Fogornary. Preval Pastalka.

(Dalje.)

"Kaj bi radi izvedeli? Jaz sem videl človeka, katerega iščejo. Odpotoval je danes jutraj ob osmih z nekim dekletom v smeri proti Pizi."

Ljudje so zdaj obsuli njega, silili so vanj z vprašanji in on se je jezno pridružil, da je povedal resnico, da se je njihov svetnik iz Jenne odpeljal ob osmih v vozu drugega razreda z lepo, zelo znano svetloslasko. Tedaj so se ljudje zelo pobiti razgubili. Ko so vsi odšli, se je preoblečen stražnik približal železničarju in zdaj je hotel vedeti tudi on, ali je prepričan o tem, kar je bil povedal.

"Jaz?" je odvrnil oni. "Ali sem prepričan? Pokoljejo se naj! Jaz ne vem prav ničesar. Pomiril sem jih, poslal sem jih k vragu, te zverine. Naj dirjajo zdaj vsaj do Civitavecchie in naj se vsi utopijo v morju, oni in njih svetnik!"

"Kaj sedaj?" je dejala krčmarica. "Kam je neki šel?"

"Pojdite in poiščite ga v kleti," je odvrnil železničar, "ker steklenica je prazna in žezla še ni pogrušana."

II.

"Če boš tako nadaljevala," je vzkliknil Karlino, ko je slišal, da njegova sestra naroča sobarici kloubk, kožuh in rokavice, "če me boš puščala vse dneve samega, ti prisegam, da se vrneva v vilo Diedo. Tam vsaj ne boš imela kam zahajati."

"Poskrbela sem, da ti pošljem Chieca," je rekla. Danes od dveh svira pri kraljici, nato pride k tebi. Zbogom."

In odšla je, ne da bi počakala bratovega odgovora. Njen kupe jo je še čakal. Dala je služabniku naslov državnega podtajnika za notranje zadeve in stopila v voz.

Bila je sobota. Že več dni Jeanne ni spala in tudi skoro ničesar jedla. V torek zvečer je bila izvedela od gospe Albacina, kaj se snuje proti Petru in da je minister povabil njenega soproga, državnega podtajnika, naj se mu pridruži, da bosta imela v ministratvu pogovor s tem človekom, ki se ga papežev dvor, nepraviljiva klika, stremoeča po premoči v Vatikanu, tako boji in ga tako sovraši.

Stekla je brč k Noemi, velela ji je, naj spiše oni listek, telefonirala je nekemu mlademu tajniku, svojemu oboževaltju, naj pride v Grand Hotel, in tu mu je naložila, da najde osebo, ki naj oni listek izroči v prave roke, ker da bi ga poslala v vilo Mayda, najbrž ni bilo več časa. A vedela je tudi, tega ji ni bila povedala Noemi, da ima Peter mrzlico. Izmišljala si je, da mu pošlje k vohodu v ministratvo svoje kočije in služabnika, ki je Maironija poznal iz vile Diedo. Napovednost; toda kaj ji je bilo zdaj na tem? Zda ji razen njegovega dragega življenja vse drugo ni bilo prav nič mari. Naznanilo smrti markize Nene ji je bilo došlo isti večer z zadnjim raznašanjem pošte. Hotela je, da ga Peter takoj dobi, da bo lahko takoj molil za ubogo rajnko. Čudno, a resnično: ona se je v mislih skušala preliti vanj, pozabljajoč samo sebe in svojo nejevernost, da bi občutila, kaj more občutiti in si želeli on v svoji vernosti. Se tisto noč ji je služabnik povedal poročilo o svoji misli. Popisal ji je Maironija kot kakšno prikazen, kot mrliča. Bila je obupana. Poznala je nasprotje med profesorjem Mayde in njegove snaho, vedela je, da

profesorja zelo pogosto kličejo iz Rima v okolico, imela ga je za velikega kirurga, a ne za velikega zdravnika, predstavljala si je, da v njegovi odsotnosti miada gospa ne bo imela prav nobenega občira, prav nobene pozornosti za bolnika. In vedela je tudi, da mu generalni ravnatelj misli dovoliti samo tri dni časa. Ah, ni mogoče pustiti Petra v vili Mayda! Treba ga je spraviti kam drugam! Treba mu je najti skrivališče, kjer ga ne policija ne karabinjerji ne bi mogli istakniti, kjer bi imel dobro vaestransko postrežbo in izvrstnega zdravnika!

Na to ni mislila, da bi se posvetovala s Selvovimi. Prijateljci Noemi ni svoje namere niti omenila, da pošlje namreč kočijo pred ministratvo. V glavi ji je zablislila misel, da bi jim predlagala, naj bi oni vzeli Petra k sebi, a ni se ji zdela dobra; Petrove razmerje z Ivanom Selva je bilo preveč znano, da bi to moglo biti varno skrivališče. V tem modrem preudarku je trepetala skrita ljubosumnost na Noemi, ljubosumnost posebne vrste, ne nasilna, ne zgroča, ker Noemi ni ljubila Petra s podobno ljubezljivo kakor ona, a skoro še bolj mučna, ker je razumela, da bi Peter mogel biti dostopen za mistični Noemin občutek, ker je ona sama bila nezmožna takega občutka, in tudi zato, ker ni imela pravičnega razloga, da bi se puščevala nad prijateljico, da bi ji kaj očitala, da bi se znesla nad njo. Drugo možno skrivališče se ji je ponudilo v mislih, stanovanje nekoga starega senatorja, njenega znanca, bivšega intimnega prijatelja njenega očeta, zelo vernega in polna ljubčega občudovanja za Maironija. Te misli se je oklenila. Toda, če se obrne do senatorja in ga zaprosi za nič manj nego to, da sprejme v svojo hišo bolnega človeka, ki je v nevarnosti, da ga zapro, mora pač karkoli opravičiti svojo vneto. Ona ni nastopala med Petrovimi učenci in preteklosti senator prav nič ne pozna. Ali senator pozna Noemi; on je bil oni stavec z belimi lasmi in rdečim obrazom, ki se je udeležil sestanka v ulici della Vite. Noemi in on sta se večkrat srečavala v "katakombi". Jeanne mu je nemudoma pisala, rekoč, da piše v imenu prijateljice Noemi, ki si ne upa; razložila je zdravstveni položaj in okoliščine, radi katerih je v tem oziru vedno kazalo vzeti Maironija iz vile Mayda; samočlala je nevarnost, da ga zapro; razložila je prijateljico pronojo; pristavila je, da je radi bolnikovega stanja stvar zelo nujna, da prosi senatorja, naj tistemu, ki mu prišala pismo, če privoli, izroči svojo vizitko za Maironija s par preprostimi besedami ponudbe. Sklenila je s pronojo za razgovor v senatu tekom dneva in z željo, naj dotlej o vsem tem molči. Nato je pisala prijateljici Noemi, sporočila ji je, kaj je ukrenila v njenem imenu, naložila ji je, naj ispoljuje pri svojem svaku, da se papelje, če senator da svojo posetnico, takoj z vozom in z omenjeno posetnico v vilo Mayda, da pregovori Maironija, naj ponudbo sprejme, in profesorja Maydo, naj mu dovoli oditi, ter naj se pri tem posluži političnih razlogov. Ko je spisala te dve pismi, je nastopil napad pobotosti s tako težkimi pojavi, da se je sobarica ustrašila. Ta sicer ni vzbudila Karlina, ker je Jeanne zbrala toliko moči, da ji je to oblastno prepovedala, pač pa je dala poklicati zdravnika, ne da bi bila gospe to povedala. Tudi zdravnik se je ustrašil. Že ko je prihajal radi Karlina, je spoznal, da je nervozna, vendar se mu nikoli ni pripetilo, da bi jo videl v takem stanju, otrplo, mrtvaško, hreva moč, da bi govorila. Napad je trajal do šestih zjutraj. Prvi znak izboljšanja je bil ta, da je Jeanne vprašala, koliko je ura. Sobarica, ki je bila vaju, je šepnila zdravniku: "Mineva" in odgovorila glasno:

(Dalje prihodnj)

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabla za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNISKO DELO PRVE VRSTE VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. PRINTERY 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTREMA POJASNILA

V SOBOTO VEČER

ko pridete domov z plačo, je čas da del vašega zaaluška denete na stran, da ga vložite v hranilnico in tako nadaljujete vsak teden. Tako si bodele postavili temelj svojemu blagostanju in udobnemu življenju v bodočnosti. Storite tako in prepričali se bodele, da je ravno sedaj pravi čas pričeti z štedenjem.

KASPAR AMERICAN STATE BANK 1900 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

VAŠI PRIRANKI VLOŽENI V TEJ BANKI SO POPOLNOMA VARNI